

Uddevalla kommun
kommunen@uddevalla.se

2021-03-08
Dnr SI 2020:2212

Beslut

efter kvalitetsgranskning av rektors arbete med
läraravlastande tjänster i grundskolan, årskurs
7–9 vid Norgårdenskolan i Uddevalla kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av rektors arbete med läraravlastande tjänster i grundskolan, årskurs 7–9. Syftet är att granska i vilken utsträckning läraravlastande tjänster integreras och används på ett sådant sätt att lärare avlastas i sitt arbete för att i högre utsträckning kunna fokusera på undervisningsprocessen.

De övergripande frågeställningarna är:

1. I vilken utsträckning kartlägger och analyserar rektor lärares behov av avlastning i syfte att lärare kan ägna mer tid till undervisningsprocessen?
2. I vilken utsträckning organiserar rektor arbetet på skolan så att läraravlastande tjänster bidrar till att avlasta lärare så att de kan ägna mer tid till undervisningsprocessen?
3. I vilken utsträckning följer rektor upp, utvärderar och analyserar om läraravlastande tjänster bidrar till sitt syfte?

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen inom det granskade området. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 2.

Granskningen genomförs i 30 utvalda skolenheter. I urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Norgårdensskolan med Uddevalla kommun som huvudman ingår i denna granskning.

Skolinspektionen genomförde tre intervjuer via videolänk med Norgårdensskolan i Uddevalla kommun den 18 och 19 januari 2021. Intervjuerna genomfördes av utredarna Lena Johansson och Robert Sondell. Intervjuer hölls med rektorn, två lärare och två socialpedagoger.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Norgårdensskolan i följande utsträckning:

Bedömningsområde 1: Rektors arbete med att kartlägga och analysera lärares behov av avlastning i syfte att lärare kan ägna mer tid till undervisningsprocessen

Rektorn kartlägger och analyserar *i flera delar* lärares behov av avlastning i syfte att lärare kan ägna mer tid till undervisningsprocessen.

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område.

- Rektorn behöver utveckla metoder för att systematiskt och kontinuerligt kartlägga lärarnas arbetssituation och eventuella behov av avlastning.

Bedömningsområde 2: Rektors organisering av arbetet på skolan för att läraravlastande tjänster ska bidra till att avlasta lärare så att de kan ägna mer tid till undervisningsprocessen

Rektorn organiserar *i flera delar* arbetet på skolan så att läraravlastande tjänster bidrar till att avlasta lärare så att de kan ägna mer tid till undervisningsprocessen.

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område.

- Rektorn behöver tydliggöra socialpedagogernas arbetsuppgifter och roller för all personal på skolan samt upprätta skriftliga arbetsbeskrivningar för den läraravlastande personalen.

Bedömningsområde 3: Rektors arbete med att följa upp, utvärdera och analysera om läraravlastande tjänster bidrar till sitt syfte

Rektorn följer upp, utvärderar och analyserar *i flera delar* om läraravlastande tjänster bidrar till sitt syfte.

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område.

- Rektorn behöver utveckla arbetet med att systematiskt följa upp och analysera i vilken mån den läraravlastande personalens arbetsuppgifter bidrar till avlastning för lärarna, så att de kan fokusera mer på undervisningsprocessen.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 2021-09-08 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 3) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr SI 2020:2212) i de handlingar som sänds in.

Med anledning av den rådande situationen med risker för smittspridning av Covid-19

Skolinspektionen är medveten om att många skolor i dagsläget är påverkade med anledning av Covid-19. Följden kan vara stor frånvaro av personal eller att resurser måste tas i anspråk för nya förhållanden. Vi följer kontinuerligt situationen och hur den påverkar skolsystemet i olika delar av landet. Om du som huvudman behöver längre uppföljningstid kontakta Skolinspektionen för prövning.

Skolinspektionens bedömningar

Rektors arbete med att kartlägga och analysera lärares behov av avlastning i syfte att lärare kan ägna mer tid till undervisningsprocessen

Här bedöms i vilken utsträckning rektorn kartlägger och analyserar lärares behov av avlastning i syfte att lärare kan ägna mer tid till undervisningsprocessen. I detta ingår arbetet att kartlägga och analysera lärarnas arbetsuppgifter och deras arbetssituation.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn vid Norgårdensskolan *i flera delar* kartlägger och analyserar lärares arbetsuppgifter och behov av avlastning i syfte att lärare kan ägna mer tid till undervisningsprocessen. Granskningen visar att rektorn kartlägger lärarnas arbetssituation och behov av avlastning genom medarbetarsamtal, klassrumsbesök och deltagande i elevhälsomöten, men att kartläggningen inte sker på ett planerat och strukturerat sätt och som inte innefattar samtliga lärare. Granskningen visar vidare att det saknas ett aktivt samarbete mellan rektorn och huvudmannen om skolans behov av läraravlastande tjänster eller om hur kartläggningen av lärarnas arbetssituation och behov av avlastning skulle kunna genomföras. Utifrån det som ändå framkommer i kartläggningen analyserar rektorn lärarnas behov av avlastning och tar ställning till vilka typer av arbetsuppgifter som kan och får utföras av andra personalkategorier än lärare.

Motivering

Rektorn kartlägger inte lärarnas arbetssituation och behov av avlastning på ett planerat och strukturerat sätt

Granskningen visar att rektorn i viss mån kartlägger lärarnas arbetsuppgifter, arbetssituation och behov av avlastning men att uppföljningen inte sker planerat och strukturerat. Rektorn berättar att hen sedan hen tillträdde sin tjänst inför innevarande läsår fokuserat på att genomlysa, revidera och tydliggöra arbetsgångar och att hen inte specifikt kartlagt lärarnas arbetsbelastning eller behov av avlastning. Såväl rektorn som lärarna berättar att rektorn under de medarbetarsamtal som genomförts inte ställt frågor specifikt kring lärarnas upplevelse av sin arbetsbelastning eller behov av avlastning, även om det är något lärarna ges utrymme att framföra på eget initiativ. Vidare berättar lärarna att de har tankar om arbetsuppgifter som skulle kunna utföras av annan personal för att avlasta dem. Enligt såväl rektorn som lärarna har det dock inte förts några planerade diskussioner om lärarnas eventuella behov av avlastning, eller om vilka arbetsuppgifter som skulle kunna tilldelas annan personal. Enligt lärarna

förekommer sådana samtal individuellt med rektorn, och då baserat på att lärare på eget initiativ lyfter sin arbetssituation som problematisk. Rektorn beskriver att hen ändå hunnit bilda sig en uppfattning om lärarnas arbetssituation och behov av avlastning. Detta genom klassrumsbesök, deltagande i elevhälsomöten, via medarbetarsamtal och genom informella samtal med lärare.

Granskningen visar vidare att det saknas ett aktivt samarbete mellan rektorn och huvudmannen om skolans behov av läraravlastande tjänster eller om hur kartläggningen av lärarnas arbetssituation och behov av avlastning skulle kunna genomföras. Rektorn berättar att någon dialog med huvudmannen kring kartläggning av lärarnas arbetsbelastning eller behov av läraravlastande personal inte förts sedan hen tillträdde. Rektorn ser dock behov av att initiera en sådan dialog med huvudmannen. Rektorn beskriver en negativ trend för skolan, där allt fler elever halkar efter både socialt och kunskapsmässigt, och att lärarna har behov av att avlastas med undervisningsnära arbetsuppgifter. Rektorn berättar att möjligheterna att tillgodose dessa behov på enhetsnivå är små, dels utifrån att det ekonomiska utrymmet är för litet för att anställa fler lärare och dels utifrån att den läraravlastande personal som skolan har att tillgå saknar den kompetens som krävs för den typen av arbetsuppgifter.

Rektorn analyserar lärarnas behov av avlastning utifrån det som framkommer i uppföljningen

Granskningen visar att rektorn analyserar lärarnas arbetssituation och behov av avlastning utifrån det som ändå framkommer i kartläggningen. Rektorn berättar att hen utifrån det som framkommer i medarbetarsamtalen och i andra samtal med lärarna ges viss insikt i hur deras arbetssituation ser ut. Hen har därigenom också identifierat att lärarna har behov av att avlastas med socialt relaterade arbetsuppgifter, så som att samtala med elever som avviker från lektioner, och arbetsuppgifter av mer undervisningsnära slag, så som att bistå läraren med att stödja elever i klassrummet under lektionstid. I intervju med lärarna berättar de att de instämmer i de skriftliga uppgifter om behov av avlastning som rektorn redovisat till Skolinspektionen inför granskningen.

Vidare visar granskningen att rektorn, utifrån de behov av avlastning som hen identifierar, tar ställning till eventuella omprioriteringar i den läraravlastande personalens arbetsuppgifter. Rektorn berättar att hen till exempel tagit ställning till vilka arbetsuppgifter som socialpedagogerna kan avlasta lärare med, utan att avlastningen för den delen sker på bekostnad av den helhetsbild av elevernas mående i skolan som de lärare som är mentorer behöver ha. Rektorn beskriver också att hen utifrån de identifierade behoven tar ställning till vilka arbetsuppgifter lärarna kan, och enligt författningarna får, avlastas med i relation till den läraravlastande personalens kompetens. Hen har därav till exempel identifierat begränsningar i arbetet med att tillgodose lärarnas behov av avlastning av mer undervisningsnära arbetsuppgifter.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver utveckla metoder för att systematiskt och kontinuerligt kartlägga lärarnas arbetssituation och eventuella behov av avlastning.

Granskningen visar att rektorns arbete med att följa upp lärarnas arbetssituation och eventuella behov av avlastning behöver utvecklas. Av intervjuer med rektorn och lärarna framgår att kartläggning inte görs systematiskt på ett sätt som synliggör arbetssituationen och behoven hos alla lärare. Rektorns uppföljning bygger i hög grad på att lärarna själva initierar en dialog med rektorn kring detta, under medarbetarsamtal eller individuella samtal. Detta medför en risk att rektorn inte får kunskap om alla lärares upplevda belastning och behov av avlastning.

Enligt skollagen ska rektorn särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Rektorn ansvarar för att på skolenhetsnivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen under medverkan av lärare, övrig personal och elever.

Skolverket menar att för att huvudmän och rektorer ska kunna attrahera, rekrytera, behålla och utveckla lärare och annan personal, krävs att arbetet med skolans kompetensförsörjning ingår som en del av det systematiska kvalitetsarbetet och att det är förankrat i hela styrkedjan.¹

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn utvecklar arbetet med att systematiskt kartlägga och bedöma samtliga lärares arbetssituation innefattande omfattningen av deras arbetsuppgifter, deras upplevda behov av avlastning samt vilka arbetsuppgifter som kan utföras av andra än lärare. Detta för att rektorn ska ges bättre kunskap om vilka lärare som behöver avlastning och med vilka arbetsuppgifter, för att kunna ägna mer tid åt undervisningsprocessen. Rektorn kan exempelvis genomföra kartläggningen i form av riktade frågeställningar under medarbetarsamtalen och genom planerade och strukturerade diskussioner individuellt och i arbetslagen. Att rektorn systematiskt och kontinuerligt kartlägger lärarnas arbetssituation och behov är särskilt viktigt utifrån att rektorn bedömer att skolans organisation inte kan möta lärarnas behov av avlastning inom vissa områden. Kartläggningens resultat utgör ett centralt underlag för rektorns analyser av vilka arbetsuppgifter som enligt skolförfattningarna kan tilldelas redan befintlig personal på skolan och vilka av dessa arbetsuppgifter som besparar lärarna mest tid. Det utgör också ett viktigt underlag för rektorns bedömning av skolans behov

¹ Skolverket (2020). *Redovisning av uppdrag om att ta fram stödmaterial för hur lärarassistenter, socionomer och andra yrkesgrupper ska kunna avlasta lärare*. s. 6 f.

av kompetenser och personalkategorier bland den läraravlastande personalen för att så långt som möjligt kunna möta lärarnas behov av avlastning.

Vidare rekommenderar Skolinspektionen att huvudmannen och rektorn för en dialog om skolans behov av läraravlastande personal och hur kartläggningarna av lärarnas arbetssituation ska genomföras. Detta kan exempelvis handla om ekonomiska, organisatoriska och arbetsrättsliga aspekter.

Rektors organisering av arbetet på skolan för att läraravlastande tjänster ska bidra till att avlasta lärare så att de kan ägna mer tid till undervisningsprocessen

Här bedöms i vilken utsträckning rektorn organiserar arbetet på skolan så att läraravlastande tjänster bidrar till att avlasta lärare så att de kan ägna mer tid till undervisningsprocessen. I detta arbete ingår att se till att de läraravlastande tjänsterna är anpassade till skolans arbetsorganisation och att det finns ett tydligt syfte med vad den läraravlastande personalen ska bidra till. Det finns arbetsbeskrivningar för den läraravlastande personalen som är väl kända på skolan. Arbetet organiseras så att den läraravlastande personalens stöd till lärare blir så effektivt som möjligt och att den inte blir en belastning för lärarna. I detta arbete ingår att se till att den läraravlastande personalen har rätt kompetens för att klara av sina arbetsuppgifter enligt tilldelad arbetsbeskrivning.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn vid Norgårdensskolan *i flera delar* organiserar arbetet på skolan så att läraravlastande tjänster bidrar till att avlasta lärare så att de kan ägna mer tid till undervisningsprocessen. Granskningen visar att rektorn säkerställer att den läraravlastande personalen har relevant kompetens i förhållande till de arbetsuppgifter de utför på skolan. Rektorn har bland annat identifierat vilka kompetenser som krävs för olika arbetsuppgifter samt inventerar och tillgodoser den läraravlastande personalens behov av kompetensutveckling. Rektorn ser också till att den läraravlastande personalen ges ledning och stöd i sitt arbete genom att utforma strukturer för detta och genom att följa upp ledningen och stödets effekter. Vidare visar granskningen att rektorn ser till att syftet med den läraravlastande personalen är förankrat bland all personal, men att rektorn inte fullt ut tydliggör den läraravlastande personalens arbetsuppgifter och roller. Vidare saknas tydliga och väl kända arbetsbeskrivningar för de läraravlastande tjänsterna.

Motivering

Rektorn ser till att den läraravlastande personalen har rätt kompetens

Granskningen visar att rektorn ser till att kompetensen hos den läraravlastande personalen är relevant i förhållande till de arbetsuppgifter de utför på skolan. Rektorn berättar att hen sedan hen tillträtt har säkerställt att den läraravlastande personalen har relevant kompetens i förhållande till de arbetsuppgifter de utför. Samtliga socialpedagoger är utbildade socialpedagoger och arbetar med socialt relaterade uppgifter på skolan. Genom sin utbildning har socialpedagogerna också förvärvat kompetens om neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Rektorn berättar vidare att även lärarassistentens arbetsuppgifter är anpassade utifrån hens utbildningsbakgrund och att innehållet i tjänsten är riktat mot tekniskt arbete.

Vidare visar granskningen att rektorn arbetar strukturerat med att kartlägga och tillgodose den läraravlastande personalens behov av kompetensutveckling. Såväl rektorn som den läraravlastande personalen berättar att rektorn vid medarbetarsamtal ställer frågor specifikt om behov av kompetensutveckling. Rektorn berättar också att hen uppmuntrat gruppen med socialpedagoger att föreslå kompetensutvecklingsinsatser kopplat till de socialt relaterade och förebyggande arbetsuppgifter de arbetar med på skolan. Vidare beskriver såväl rektorn som den läraravlastande personalen att rektorn verkar för att tillgodose deras behov av kompetensutveckling. Rektorn berättar till exempel att hen identifierat behov av att stärka ett helhetsperspektiv i socialpedagogernas arbete och att de därför under en uppstartsdag efter jullovet fått arbeta riktat med läroplanens första och andra kapitel. Rektorn och den läraravlastande personalen ger också exempel på att socialpedagogerna deltagit i föreläsningar kopplat till arbetet med värdegrund. Socialpedagogerna har regelbundna träffar med andra socialpedagoger i kommunen, där de bland annat för diskussioner om hur de kan utveckla arbetet kring elever med problematisk skolfrånvaro. Därtill har de ett samarbete med kommungemensamma resurser så som drogsamordnare, mobila fritidsledare och samordnare för "ung kultur" i kommunen, vilket de beskriver som värdefullt utifrån sitt uppdrag att arbeta med förebyggande värdegrundsarbete på skolan. Enligt såväl rektorn som den läraravlastande personalen samt lärarna finns för närvarande heller inga behov av kompetensutveckling hos den läraravlastande personalen för att de ska kunna utföra sina arbetsuppgifter på ett bra sätt.

Rektorn ser till att den läraravlastande personalen ges ledning och stöd i sitt arbete

Granskningen visar att rektorn ser till att den läraravlastande personalen ges ledning i sitt arbete. Rektorn berättar att hen är den läraravlastande personalens arbetsledare och att hen sedan sitt tillträde har förstärkt strukturen för ledning och stöd avseende socialpedagogernas arbete. Fördelningen av socialpedagogernas arbetsuppgifter sker i samverkan med skolenhetens elevhälsoteam, vars möten rektorn deltar i. Rektorn har även organiserat socialpedagogerna i en egen arbetsgrupp, som leds och handleds av en skolkurator, för att arbeta förebyggande med värdegrundsfrågor på skolan. Vidare har rektorn också möjliggjort socialpedagogernas samverkan med lärarna genom att koppla dem till varsitt

lärararbetslag. Socialpedagogerna beskriver att deras kommunikation med arbetslagen och mellan arbetslagen därigenom är väl fungerande och att det underlättar arbetet med att skapa gemensamma mål.

Vidare visar granskningen att rektorn ser till att den läraravlastande personalen ges det stöd de behöver i sitt arbete. Enligt rektorn och den läraravlastande personalen tillgodoser rektorn det stöd lärarassistenten behöver i sitt arbete. I intervju med den läraravlastande personalen framgår förvisso att det skiljer sig åt i vilken mån socialpedagogerna upplever att de ges det stöd de behöver. De berättar att de ges stöttning av varandra och av rektorn samt att de kan diskutera frågor med kuratorn om exempelvis neuropsykiatriska funktionshinder. De beskriver dock samtidigt att det är ottydligt för dem hur och när de kan ges stöd i sitt arbete och att det inte finns så mycket tid avsatt för detta. Socialpedagogerna berättar också att omfattningen av stödet de ges skiljer sig åt mellan dem beroende av i vilken av skolbyggnaderna de huvudsakligen arbetar i. Rektorn berättar dock att hen identifierat behovet av att stärka stöd och strukturer för socialpedagogernas arbete och därför inrättat en särskild grupp där de får handledning av skolkuratorn varje vecka. Rektorn beskriver utvecklingsarbetet som pågående, och att hen kontinuerligt kartlägger personalens upplevelse av de förändringar hen genomför. Lärarna berättar också att de inte upplever att den läraravlastande personalen vänder sig till dem för att få stöd kring utförandet av sina arbetsuppgifter.

Rektorn tydliggör syftet med den läraravlastande personalen

Granskningen visar att rektorn tydliggör den läraravlastande personalens syfte. Den läraravlastande personalen berättar att rektorn med regelbundenhet kommunicerar syftet med deras tjänster vid föräldramöten och arbetsplatsträffar samt till ny personal. Rektorn tydliggör vid dessa tillfällen att deras tjänster bidrar till att lärarna kan fokusera mer på undervisningen genom att lärarassistenten löser tekniska problem och genom att socialpedagogerna arbetar förebyggande och främjande genom socialt stöd till elever. Den läraravlastande personalen berättar vidare att rektorn också tydliggör att socialpedagogernas tjänster är inriktade mot att hantera arbetet utanför klassrummen och på händelser som stör lektioner. Såväl rektorn som lärarna samt den läraravlastande personalen beskriver också att de upplever att syftet med vad den läraravlastande personalen ska bidra med på skolan är tydligt.

Rektorn ser delvis till att den läraravlastande personalens arbetsuppgifter och roller är tydliga och förankrade bland skolans personal men den läraravlastande personalen saknar tydliga arbetsbeskrivningar

Vidare visar granskningen att rektorn inte fullt ut tydliggjort den läraravlastande personalens arbetsuppgifter. Den läraravlastande personalen berättar att rektorn förmedlar arbetsuppgifter till dem muntligt, och lärarna berättar att förändringar i den läraravlastande personalens arbetsuppgifter kommuniceras till dem under

arbetsplatsträffar och arbetslagsträffar. Såväl lärarna som den läraravlastande personalen beskriver lärarassistentens arbetsuppgifter som tydliga och kända bland all personal. Varken lärarna eller den läraravlastande personalen upplever dock att rektorn fullt ut tydliggjort vilka arbetsuppgifter som socialpedagogernas tjänster innefattar. Samtliga intervjugrupper beskriver att rektorn under läsåret genomfört förändringar i socialpedagogernas arbetsuppgifter och att förändringarna inte är tydliggjorda för all personal. Socialpedagogerna berättar att lärarna därför ställer många frågor till dem kring deras arbetsuppgifter. Rektorn har inte upprättat några skriftliga arbetsbeskrivningar, varken för socialpedagogerna eller för lärarassistenten. Såväl rektorn som lärarna samt den läraravlastande personalen uttrycker att de ser ett behov av att upprätta skriftliga arbetsbeskrivningar.

Granskningen visar vidare att rektorn till stor del har tydliggjort den läraravlastande personalens roller gentemot annan personal på skolan, men att det i vissa sammanhang finns otydligheter i rollfördelningen mellan lärare och socialpedagoger. Såväl lärarna som den läraravlastande personalen beskriver lärarassistentens roll som tydlig gentemot övrig personal, att det finns en tydlig gränsdragning mellan socialpedagogernas och skolkuratorns roller samt att det är lärarna som ansvarar för undervisning och bedömning. Såväl rektorn som socialpedagogerna berättar dock att rollfördelningen mellan lärare och socialpedagoger är otydlig i skolans värdegrundsarbete, exempelvis vad gäller värdegrundsarbetet i undervisningen och när det uppstått konflikter mellan elever. Rektorn berättar att hen verkat för att renodla rollerna genom att organisera socialpedagogernas arbete i en egen grupp med tydligt uppdrag. Såväl lärarna som socialpedagogerna uttrycker dock en osäkerhet inför hur socialpedagogernas roller har påverkats utifrån de förändringar rektorn gjort, och upplever inte att detta tydligt har kommunicerats till all personal. Vidare berättar lärarna att socialpedagogerna nu inte deltar i vissa möten och inte är lika involverade i elevhälsans arbete som tidigare och socialpedagogerna beskriver en osäkerhet gällande sin roll som länk mellan lärarna och elevhälsan.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver tydliggöra socialpedagogernas arbetsuppgifter och roller för all personal på skolan samt upprätta skriftliga arbetsbeskrivningar för den läraravlastande personalen.

Granskningen visar att rektorn inte fullt ut har tydliggjort och förankrat den läraravlastande personalens arbetsuppgifter och roller hos skolenhetens personal.

Av intervjuer med lärare och läraravlastande personal framgår behov av att tydliggöra socialpedagogernas arbetsuppgifter och rollfördelningen mellan socialpedagoger och lärare i skolans värdegrundsarbete. Rektorn har förvisso vidtagit vissa åtgärder för att renodla rollerna, men behöver ytterligare tydliggöra socialpedagogernas arbetsuppgifter och roller för all personal. Vidare har rektorn inte upprättat skriftliga arbetsbeskrivningar för den läraravlastande personalen.

Av skollagen framgår att det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn beslutar om sin enhets inre organisation och ansvarar för att fördela resurser inom enheten efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov. Av förarbetena till bestämmelserna i skollagen framgår bland annat att rektorn har ansvar för personalens olika ansvarsområden (Prop. 2009/10:165 s. 253 f.).

För att den läraravlastande personalens stöd till lärare ska bli så effektivt som möjligt behöver rektorn tydliggöra deras arbetsuppgifter i förhållande till lärare och annan personal vid skolan så att oklarheter och konflikter inte uppstår. Det är rektorns ansvar att se till att den läraravlastande personalens arbetsuppgifter kommuniceras till personalen vid skolan. Enligt Skolinspektionens bedömning behöver det finnas tydliga arbetsbeskrivningar för att detta arbete ska ske med hög kvalitet. För att arbetsbeskrivningarna ska vara tydliga för den läraravlastande personalen och för övrig personal behöver därför arbetsbeskrivningarna på något sätt dokumenteras. Skolinspektionen ser en risk kopplad till att endast kommunicera arbetsbeskrivningarna muntligt eftersom muntliga arbetsbeskrivningar kan komma att missförstås, att parterna tolkat information olika och att förändringar kan komma att ske i organisationen. I de fall arbetsuppgifterna inte på något sätt dokumenterats skriftligt riskerar det dessutom att bli svårare för rektorn att följa upp tjänsternas syfte, mål och arbetsinnehåll.

Även tidigare forskning pekar på att det finns risker kopplade till en avsaknad av skriftliga arbetsbeskrivningar för den läraravlastande personalen. Dessa risker utgörs bland annat av att de tilldelas arbetsuppgifter som inte alltid överensstämmer med syftet med deras tjänster samt att deras uppdrag blir otydliga till annan personal på skolan. Detta kan vidare leda till att de får en ansträngd arbets-situation i form av ett för stort uppdrag.²

Skolinspektionen rekommenderar rektorn att tydliggöra och förankra socialpedagogernas arbetsuppgifter och roller hos all personal vid skolenheten. En god inledande utvecklingsinsats som kan underlätta arbetet med att förmedla och förankra tjänsternas innehåll för all personal kan vara att upprätta skriftliga arbetsbeskrivningar för de läraravlastande tjänsterna. Skolinspektionen

² Lindqvist, P., Ackersjö H. m.fl. (2020). *(Lärar)avlastande yrkesgrupper – Var går gränserna? En studie om nya fördelningar av och förhandlingar om arbetet i skola*. En rapport från Forum för professionsforskning. (2020:01). Linnéuniversitetet.

rekommenderar att rektorn fortlöpande säkerställer att den läraravlastande personalen har tydliga arbetsbeskrivningar, och för att all personal nås av information vid förändringar.

Rektors arbete med att följa upp, utvärdera och analysera om läraravlastande tjänster bidrar till sitt syfte

Här bedöms i vilken utsträckning rektorn följer upp och analyserar om läraravlastande tjänster bidrar till sitt syfte. I detta arbete ingår att följa upp vilka arbetsuppgifter som utförs av läraravlastande personal och analysera om de bidrar till att lärare avlastas så att de kan ägna mer tid åt undervisningsprocessen. Uppföljningen sker i kontinuerlig dialog med lärarna.

Samlad bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn *i flera delar* följer upp, utvärderar och analyserar om de läraravlastande tjänsterna bidrar till sitt syfte. Granskningen visar att rektorn följer upp vilka arbetsuppgifter den läraravlastande personalen utför. Rektorn följer dock inte i någon större utsträckning upp och analyserar i vilken mån den läraravlastande personalens arbetsinsatser bidrar till att avlasta lärare, så att de kan ägna mer tid till undervisningsprocessen. Rektorn följer däremot upp och analyserar vilka effekter den läraravlastande personalens arbetsinsatser har för elevernas utveckling mot utbildningens mål.

Motivering

Rektorn följer delvis upp och analyserar den läraravlastande personalens arbetsuppgifter och dess effekter

Granskningen visar att rektorn följer upp vilka arbetsuppgifter den läraravlastande personalen utför och vilka effekter de har för eleverna men inte i någon större utsträckning om de bidrar till att avlasta lärare så att de kan ägna mer tid åt undervisningsprocessen. Rektorn berättar att hen hittills inte genomfört någon strukturerad uppföljning av i vilken mån den läraravlastande personalens arbetsuppgifter bidrar till att avlasta lärarna. Frågor om detta är exempelvis inte något hen specifikt ställt under medarbetarsamtalen med lärarna. Lärarna och den läraravlastande personalen upplever inte heller att de inkluderats i någon sådan uppföljning. Enligt rektorn har hen i samtal med personalen i viss mån ändå bildat sig en uppfattning om hur den läraravlastande personalens arbetsuppgifter påverkar lärarnas arbetssituation. Såväl rektorn som lärarna samt den läraravlastande personalen beskriver att rektorn dock följer upp vilka effekter den läraravlastande personalens arbetsuppgifter har för enskilda elevers utveckling.

Detta genom deltagande vid elevhälsomöten och andra möten där enskilda elevers utveckling diskuteras.

Vidare visar granskningen att rektorn inte i någon större utsträckning analyserar i vilken mån den läraravlastande personalens insatser bidrar till att avlasta lärare, så att de kan fokusera mer på undervisningsprocessen. Rektorn beskriver att hen bildat sig en uppfattning men att hen inte specifikt analyserat i vilken mån den läraravlastande personalens olika insatser bidrar till att avlasta lärare eftersom hen fokuserat på hur deras insatser påverkar elevernas resultat. Såväl rektorn som lärarna och den läraravlastande personalen berättar ändå om arbetsuppgifter som den läraravlastande personalen utför istället för lärarna, som enligt deras uppfattning bidrar till att lärarna upplever mindre stress och ges mer tid till att förbereda, genomföra och följa upp undervisningen. Exempel på detta är när socialpedagogerna tar hand om konflikthantering mellan elever, när de utreder kränkingsärenden, och när de tar över lärarnas arbete kring elever med hög frånvaroproblematik. Andra exempel på detta är när lärarassistenten hjälper elever med borttappade skåpnycklar och med inloggningsproblem på deras datorer.

Av granskningen framgår dock att rektorn analyserar vad den läraravlastande personalens arbete innebär för eleverna. Rektorn berättar att hen utifrån det som framkommer i uppföljningen analyserar vad den läraravlastande personalens arbetsinsatser bidrar till för såväl enskilda elevers utveckling som för elevernas resultat på skolnivå. En slutsats som rektorn därigenom dragit är att socialpedagogernas insatser haft mycket positiv inverkan för enskilda elevers trygghet och på att få elever med hög frånvaro att återgå till skolan. En annan slutsats rektorn dragit är att skolans arbete med läraravlastande tjänster inte ger avtryck i skolans trygghetsresultat som helhet. Rektorn beskriver också hur slutsatserna ligger till grund för pågående och planerade omprioriteringar i skolans arbete med läraravlastande tjänster med utgångspunkt i elevernas behov.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver utveckla arbetet med att systematiskt följa upp och analysera i vilken mån den läraravlastande personalens arbetsuppgifter bidrar till avlastning för lärarna, så att de kan fokusera mer på undervisningsprocessen.

Av granskningen framgår att rektorn inte strukturerat följer upp och analyserar i vilken mån de läraravlastande tjänsterna bidrar till att avlasta lärarna, så att de kan fokusera mer på undervisningsprocessen. Detta medför en risk att rektorn får en fragmentarisk bild av de olika insatsernas inverkan på lärarnas upplevelse av

avlastning, och därmed ett begränsat underlag för prioriteringar av de insatser som ger bäst effekt.

Enligt skollagen ska rektorn särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Rektorn ansvarar för att på enhetsnivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever.

Skolinspektionen rekommenderar rektorn att utveckla metoder för att planerat och strukturerat följa upp och analysera i vilken mån de läraravlastande tjänsterna bidrar till avlastning för lärarna, så att de i större utsträckning kan fokusera på undervisningsprocessen. I detta ingår att göra lärarna delaktiga i uppföljningen. Sådana metoder kan exempelvis utgöras av specifika inslag olika forum, så som i medarbetarsamtalen, och genom planerade och strukturerade diskussioner individuellt och i lärararbetslagen. Genom att systematiskt följa upp och analysera vilka effekter den läraravlastande personalens insatser har för lärarnas upplevelse av avlastning får rektorn ett bredare underlag för att organisera arbetet på ett så effektivt sätt som möjligt.

På Skolinspektionens vägnar

X Stina Johansson

Stina Johansson

Beslutsfattare

Signerat av: Stina Johansson

X Lena Johansson

Lena Johansson

Föredragande

Signerat av: Lena Johansson

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredarna Robert Sondell och Robert Östberg deltagit.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/pagaende-inspektioner/rektors-arbete-med-lararavlastande-tjanster-i-grundskolan-arskurs-7-9/>

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Norgårdsskolan i Uddevalla kommun är en kommunal högstadieskola med totalt 463 inskrivna elever. Vid skolenheten arbetar 32 lärare varav 28 är legitimerade och behöriga för den undervisning de bedriver. Skolan leds av en rektor.

Vid Norgårdsskolan finns, enligt huvudmannens och rektorns uppgifter, fem heltidsanställda personer vars tjänster bland annat syftar till att avlasta lärarna. Dessa utgörs av fyra socialpedagoger och en lärarassistent. I detta beslut utgör nämnda tjänster underlag för Skolinspektionens bedömning av hur rektorn arbetar med läraravlastande tjänster och benämns som läraravlastande personal.

Enligt rektorn är det övergripande syftet med socialpedagogernas och lärarassistentens tjänster att bidra till att skolans elever når utbildningens mål, och därigenom också avlasta lärarna i deras arbete. Syftet med just lärarassistentens tjänst är att avlasta lärare i arbetet med att åtgärda elevers problem med datateknik och borttappade skåpnycklar. Syftet med socialpedagogernas tjänster är att avlasta lärarna i arbetet med att stödja elever socialt. Arbetsuppgifterna innefattar att vistas bland elever i korridorer och uppehållsrum, fånga upp elever som avviker från klassrummet, utreda kränkningar mellan elever och följa upp elever med ogiltig frånvaro. Socialpedagogernas tjänster innefattar också daglig kontakt med enskilda elever som har en frånvaroproblematik eller social problematik. Socialpedagogerna ingår också, tillsammans med skolkuratoren, i en grupp med särskilt ansvar för skolans värdegrundsarbete. Gruppens arbete innefattar exempelvis att planera för och genomföra främjande värdegrundsinsatser så som temaveckor, samt att involvera elever och lärare i utvärdering av skolans plan mot diskriminering och kränkande behandling.

Rektorn är arbetsledare för den läraravlastande personalen. Socialpedagogerna är organiserade i en grupp som leds och handleds av en skolkurator. Tre av socialpedagogerna är kopplade till varsitt lärararbetslag, och den fjärde till en särskild undervisningsgrupp som finns på skolan. Socialpedagogerna ingår också i skolans elevhälsoteam.

Bilaga 2: Författningsstöd

Bedömningsområde 1

Författningsstöd

2 kap. 9-10 §§ skollagen, 4 kap. 3-6 §§ skollagen och Lgr avsnitt 2.8 rektorns ansvar

Bedömningsområde 2

Författningsstöd

1 kap. 5 § 1-2 st. skollagen, 2 kap. 9-10 §§ skollagen, 2.kap. 34 § skollagen och Lgr avsnitt 2.1 Normer och värden samt 2.8 rektorns ansvar

Bedömningsområde 3

Författningsstöd

2 kap. 9-10 §§ skollagen, 4 kap. 3-6 §§ skollagen och Lgr avsnitt 2.8 rektorns ansvar

Bilaga 3: Mall för huvudmannens redovisning

Utvecklingsområde 1: Rektorn behöver utveckla metoder för att systematiskt och kontinuerligt kartlägga lärarnas arbetssituation och eventuella behov av avlastning.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
Utvecklingsområde 2: Rektorn behöver tydliggöra socialpedagogernas arbetsuppgifter och roller för all personal på skolan samt upprätta skriftliga arbetsbeskrivningar för den läraravlastande personalen.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
Utvecklingsområde 3: Rektorn behöver utveckla arbetet med att systematiskt följa upp och analysera i vilken mån den läraravlastande

personalens arbetsuppgifter bidrar till avlastning för lärarna, så att de kan fokusera mer på undervisningsprocessen.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras: